

Mācībspēku atbalsta materiāls 2. nodaļai: SABIEDRISKO UN LIELU PASĀKUMU NORISES VIETU KATASTROFU GATAVĪBA UN REAĢĒŠANA

MĀCĪBU MODULIS 10: Būtiskas dzīvības glābšanas prasmes sabiedrisko un lielu pasākumu norises vietās

Autors: Denizli İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD)/ VETREADY projekta partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

**Co-funded by
the European Union**

Finansē Eiropas Savienība. Tomēr paustie viedokļi un viedokļi ir tikai autora(-u) viedokļi un viedokļi, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la Internacionalización de la Educación (SEPIE) viedokļus un viedokļus. Ne Eiropas Savienība, ne piešķirēja iestāde nevar būt atbildīga par tiem.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu mācību moduli „**Būtiskas dzīvības glābšanas prasmes sabiedrisko un lielu pasākumu norises vietās**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienē, tiešsaistē, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām
- *Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.*

Šī mācību moduļa mācību saturs

- Mācību moduļa mērķis
- Mācību moduļa sagaidāmie mācību rezultāti
- Ievads: Kas ir būtiskas dzīvības glābšanas prasmes sabiedrības un lielu pasākumu norises vietu katastrofu gadījumos?
- Galvenie jēdzieni un terminoloģija
- Tēmas svarīguma izpratne
- Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?
- Dabas katastrofas dzīvības glābšanas prasmju kontekstā
- Zemestrīces
- Ugunsgrēki
- Cunami
- Apstājies un padomā
- Tehnoloģiskās/rūpnieciskās katastrofas dzīvības glābšanas prasmju kontekstā
- Rūpnieciskās eksplozijas un ķīmisko vielu noplūdes
- Transporta un infrastruktūras negadījumi
- Apstājies un padomā
- Bioloģiskas/ar veselību saistītas katastrofas dzīvības glābšanas prasmju kontekstā
- Pandēmijas un epidēmijas
- Ar pārtiku un ūdeni saistītas slimības
- Apstājies un padomā
- Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
- Padziļinātai izpētei

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 1: Scenārijos balstīta mācīšanās

- Scenārijos balstīta mācīšanās sniedz dalībniekiem iespēju domāt un radīt risinājumus, balstoties uz reāliem notikumiem. Ar šo metodi indivīdi attīsta lēmumu pieņemšanas, problēmu risināšanas, komandas darba un komunikācijas prasmes krīzes situācijās. Tāpat dalībnieki gūst empātiju un atbildības sajūtu, vienlaikus praktiski nostiprinot iepriekš apgūtās zināšanas. Pieaug viņu izpratne par riskiem, attīstās preventīva rīcība un psiholoģiskā gatavība katastrofām un ārkārtas situācijām.
- **Piemērs praksē:**
Piemēram, diskusija, kas balstīta uz scenāriju par zemestrīci vai cilvēku drūzmēšanās izraisītu paniku spēles laikā stadionā, palīdz dalībniekiem apgūt drošas rīcības noteikumus pūļa situācijās. Šāds uzdevums māca izmantot evakuācijas izejas, saglabāt mieru panikas brīdī, palīdzēt citiem un praktizēt pareizus evakuācijas paņēmienus. Tādējādi dalībnieki ne tikai iegūst teorētiskas zināšanas, bet arī iemācās piemērot dzīvību glābjošu rīcību publiskās vietās potenciālu katastrofu gadījumā un paaugstina savu apziņu par drošību.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 2: Problēmrisināšanā balstīta mācīšanās (PBL)

- Tā kā PBL izmanto reālistiskus katastrofu scenārijus, izglītojamie labāk internalizē, kā rīkoties ārkārtas situācijās sabiedriskās vietās, piemēram, zemestrīces, ugunsgrēka, sprādziena, transporta negadījuma vai toksiskas iedarbības gadījumā. Šī mācību metode attīsta spēju veikt riska analīzi, noteikt prioritātes, pieņemt lēmumus un radīt alternatīvus risinājumus stresa un mainīgos apstākļos. Katastrofas un ārkārtas situācijas sabiedriskās vietās prasa koordinētu rīcību. Tā kā rīcība ārkārtas situācijā pārpildītā vidē pieprasa komandas darbu un sadarbību, PBL palīdz izglītojamajiem attīstīt tieši šīs prasmes.
- **Piemērs praksē:**
Piemēram, tiek apskatīts scenārijs, kurā izglītojamais, gaidot metro stacijā, kļūst par liecinieku divu vilcienu sadursmei. Šādā ārkārtas situācijā no cilvēka tiek sagaidīts, ka viņš novērtē riskus, vispirms nodrošina notikuma vietas drošību un pēc tam palīdz negadījumā cietušajiem. Šādā situācijā īpaši izceļas tādas prasmes kā riska analīze, prioritāšu noteikšana un spēja strādāt kopā ar citiem.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 3: Diskusija un jautājumi–atbildes (Q/A)

- Diskusiju un jautājumu–atbilžu metodei jāveicina izglītojamo domāšana situācijās, kad viņi saskaras ar katastrofu sabiedriskā vietā. Darbs jautājumu–atbilžu formātā rosina izglītojamos kļūt par aktīviem dalībniekiem. Šādā veidā dalībnieki tēmu izprot daudz labāk. Jautājumi palīdz izglītojamajiem analizēt situācijas un pieņemt pamatotus lēmumus. Izglītojamie apzinās, ka ārkārtas situācijās svarīgi ir aizsargāt ne tikai sevi, bet arī citus.
- **Piemērs praksē:**
Apspriediet ar izglītojamajiem scenāriju, kurā viņi vēlu naktī viesnīcā sajūt dūmu smaku savā numurā un drīz pēc tam biezus dūmus visā gaitenī. Aiciniet viņus domāt par to, kā būtu jārīkojas šādā situācijā, un iesaistiet aktīvā dalībā, uzdodot jautājumus.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Izmantojiet saistāmus, reālās dzīves piemērus.**
Sāciet ar īsiem, vizuāliem piemēriem no vietējiem vai pazīstamiem notikumiem (piemēram, drūzmēšanās sabiedriskās vietās, nonākšana katastrofā, skatoties filmu kinoteātrī, panika ķīmiskas noplūdes laikā). Tas padara tēmu konkrētu — īpaši diasporas izglītojamajiem, kuriem var būt atšķirīga pieredze un dzīves vide.
- **Veiciniet iekļaujošu diskusiju.**
Sācumā lietojiet vienkāršu, netehnisku valodu. Atļaujiet grupu darbu izglītojamo izvēlētajā valodā un rosiniet skaidrojumus vienaudžu vidū. Diasporas izglītojamajiem iespēju robežās nodrošiniet atslēgvārdus vai frāzes vairākās valodās. Tā vietā uzdodiet jautājumu: “Kādas izvēles iespējas šajā situācijā bija pieejamas?” — turiet diskusijas atvērtas un nevērtējošas.
- **Līdzsvarojiet loģiku un empātiju.**
Apvienojiet analītiskas metodes (piemēram, analītiskās domāšanas veicināšanu, piedzīvojot paniku un stresu pārpildītā vidē katastrofas laikā) ar emocionālu refleksiju (“Kā es justos ārkārtas situācijā pārpildītā vietā?”). Tas atbalsta CVET pieaugušo vajadzību pēc strukturētas pieejas un VET izglītojamo vajadzību pēc emocionālas iesaistes.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Klātienes mācību īstenošana**
Izglītojamie piedalās scenāriju stacijās: zemestrīce tirdzniecības centrā, drūzmēšanās koncertā, ugunsgrēks viesnīcā u.c.
- Darbs mazās grupās, skaidrojot izglītojamajiem, cik svarīgi ir saglabāt mieru un kā situācijas analīze palīdz pasargāt sevi no sekundāriem riskiem.
- Mācībspēks vada diskusiju, sniedz norādes un brīdina, lai situācija netiktu padarīta vēl bīstamāka.
- **Materiāli:** drukātas scenāriju kartītes, kontrolesaraksti, projektoru vizuālajiem piemēriem.

Tiešsaistes mācību īstenošana

Izglītojamie skatās īsus video, kuros attēlotas katastrofas vai ārkārtas situācijas sabiedriskās vietās (piemēram, neliels virtuves ugunsgrēks, elektroapgādes pārtraukums karantīnas laikā).

Pēc katra video tiek uzsākta diskusija par to, kāda būtu pareizā rīcība, lai izdzīvotu vai mazinātu iespējamās negatīvās ietekmes riskus.

Mācībspēks sniedz atgriezenisko saiti.

Rīki: Zoom ar ekrāna koplietošanu, kopīgā tāfele (Padlet vai Miro), slaidi ar uzdevuma norādēm.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

Sasniedzamā transversālā ESCO prasme T2 kategorijā – T2.3: domāšanas prasmes un kompetences – problēmu risināšana

- **Noturības saglabāšana**
Pielietojums: “Apstājies un padomā” slaidi, kuros ietverti katastrofu scenāriji, kas var notikt sabiedriskās vietās (piemēram, viesnīcas ugunsgrēks, gāzes noplūde, drūzmēšanās stadionā).

Mācībspēki šo prasmi uzsver šādi:

- mudina saglabāt mieru un pašsavaldību stresa apstākļos;
- nodrošina diskusiju vidi par to, kā risināt problēmas, kad ārkārtas situācijās sabiedriskās vietās pastāv neziņa.

- **Problēmu risināšana**
Pielietojums: “Scenārijos balstītas diskusijas” slaidi par rīcību krīzes situācijās (piemēram, saglabāt mieru un izvairīties no drūzmēšanās brīdī, kad visi steidzas uz izejām; apzināt sekundāros riskus pēc negadījuma).

- Mācībspēki šo prasmi uzsver šādi:
 - identificēt problēmas (sekundāros riskus);
 - risināt problēmas (rūpēties par savu drošību, palīdzēt citiem).

- **Prasme tikt galā ar nenoteiktību**
Pielietojums: “Katastrofu scenāriju” slaidi, kuros aplūkotas neparedzamas situācijas sabiedriskās vietās (piemēram, sprādzieni, sabiedrisko teritoriju bojājumi, pandēmijas izolācija).

Mācībspēki šo prasmi uzsver šādi:

- vada grupu diskusijas par emocionālajām reakcijām un rīcības stratēģijām;
- mudina salīdzināt dažādus sabiedrisko ārkārtas situāciju veidus un to neprognozējamus iznākumus.

- **Pārdomātu lēmumu pieņemšana**
Pielietojums: slaidi, kuros aplūkoti konkrēti sabiedrisko ārkārtas situāciju veidi (piemēram, nelielas ķīmisko vielu noplūdes, gāzes noplūdes, pārtikas piesārņojums), kuros izglītojamie izstrādā un izvērtē rīcības stratēģijas.

Mācībspēki šo prasmi uzsver šādi:

- organizē vadītas grupu diskusijas, lai pamatotu izvēlēto rīcību loģiskā veidā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Šī mācību moduļa beigās mācību dalībnieki aizpilda 10 jautājumu testu ar atbilžu variantiem, kas izstrādāts, lai novērtētu viņu izpratni par sesijā apgūtajiem galvenajiem jēdzieniem.

Papildu vērtēšanas stratēģijas:

1. Lēmumu pieņemšanas stratēģijas krīzes situācijās

Kā tas darbojas: tiek prezentēti 3–4 īsi publiski katastrofu scenāriji (piemēram, ugunsgrēks viesnīcā, gāzes noplūde, panika pēc zemestrīces). Jautājiet, ko jūs darītu šādā situācijā?

2. Rīcības plāna izaicinājums

Kā tas darbojas: Pēc īsa video vai scenārija prezentācijas dalībnieki izstrādā soli pa solim rīcības plānu un identificē pasākumus, lai saglabātu mieru, mazinātu trauksmi un nodrošinātu drošību.

Ko tas atklāj: Tas novērtē viņu spēju apkopot informāciju, paredzēt emocionālās vajadzības un piemērot psiholoģiskās elastības stratēģijas katastrofu situācijās sabiedrībā.

Papildus resursi

- FEMA – Valsts gatavība
Saite: <https://www.fema.gov/emergency-managers/national-preparedness>
- CDC – Gatavība ārkārtas situācijām un reaģēšana
Saite: <https://www.cdc.gov/emergency/index.html>
- Avārijas gatavības resursi (NNLM)
Saite: <https://www.nlm.gov/guides/emergency-and-disaster-resources>

Avoti

- **Erokhin, D. (2024).** Understanding human behavior response to disasters. *Oxford Research Encyclopedia of Natural Hazard Science*.
- **Ning, N., et al. (2021).** Factors associated with individual emergency preparedness behaviors: A cross-sectional survey among the public in three Chinese provinces. *BMC Public Health*, 21(1), 1–10
- **European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). (n.d.).** *ESCO classification portal*. European Commission. <https://esco.ec.europa.eu/en/classification>
- **Hinata, S. (2024).** Communicating with the public in emergencies. *Journal of Emergency Management*, 22(4), 273–280.

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
2. nodaļu «SABIEDRISKO UN LIELU PASĀKUMU NORISES
VIETU KATASTROFU GATAVĪBA UN REAGĒŠANA»
un 10. mācību moduli «Būtiskas dzīvības glābšanas
prasmes sabiedrisko un lielu pasākumu norises vietās»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>

Co-funded by
the European Union